

APPELL

Nr. 4/2020

Ødeleggende flom i Vietnam

Side 4

Pusterommet

Side 8

Målet er å bli miljøfyrtårn

Side 14

Utgitt av: Norsk Folkehjelp • www.folkehjelp.no

Vi jobber for en bedre verden:

Det nytter!

Side 18-32

APPELL

Tidligere Melding, Helsa, Helse Miljø
Trivsel, Norsk Folkehjelp og Magasinet
Norsk Folkehjelp

Utgiver: Norsk Folkehjelp

Nr. 4, 2020. Årgang 80

Postadresse:

Postboks 8844 Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:

Norsk Folkehjelp
Stortorvet 10, Oslo

Telefon: 22 03 77 00

Faks: 22 20 08 70

Internett: www.folkehjelp.no

Redaktør: Torunn Aaslund

E-post: taa@npaid.org

Medarbeidere dette nummer:

Sissel Fantoft, Kirsti Knudsen, Guro
Thobru, Ingebjørg Sørenes, Salam
Salameh, Bilal Moghrabi, Johan Reisang,
Tran Chi Thieu, Ngo Xuan Hien, Magnus
Johansson.

Grafisk utforming: LO Media

Trykk: Ålgård Offset AS, Ålgård

Opplag: 30 622

ISSN 0804-7758

Annonsekontakt:

Arild Halsne, tlf.: 915 90 578

E-post: arild@hrme.no

Redaksjon avsluttet: 24. november

Signerte artikler gir ikke nødvendigvis
uttrykk for Norsk Folkehjelps syn.

Ønsker du å bli medlem? Kontakt oss
på telefon 22 03 77 00, eller besøk
oss på www.folkehjelp.no

Norsk Folkehjelp

Fagpressen
Opplagskontrollert

LEDER

De kjempet og vant

Ofte er det problemene i verden som får størst oppmerksomhet, og det kan virke overveldende vanskelig å oppnå framskritt og gode resultater.

2020 ble året da alt ble verre. Ulikheten øker, fattigdommen vokser og sult er igjen å finne i avisoverskriftene. Koronapandemien er også et godt dekke for å intensivere overvåkning og undertrykkelse av befolkningen og sivilsamfunnet.

Til tross for dette ser ikke alt mørkt og dystert ut. I dette nummeret av Appell har vi funnet fram til historier der folk har organisert seg og vunnet fram. Ett eksempel er høstens valg i Bolivia der venstresida seiret – med sterk støtte fra urfolks-, bonde- og kvinneorganisasjonene i landet.

Det forrige valget i Bolivia høsten 2019 ble kuppet av den rike eliten som utgjør et mindretall av befolkningen. Et interessant perspektiv er å trekke paralleller fra det som skjedde ved fjorårets valg til det amerikanske valgkaoset som ennå ikke er over.

I Bolivia er det slik at stemmene fra dem som bor i sentrale, bynære strøk blir talt opp først, mens stemmene fra det store flertallet skal fraktes over store avstander og kommer senere inn. Dette benyttet kuppregimet seg av. De erklærte seier før alle stemmene var talt opp, og de hadde grupper av «pøbler» klar til å gå til angrep på folk når de gikk ut i gatene for å protestere mot den premature valgseieren. Vennligsinnede stater som USA var raskt ute med å anerkjenne resultatet. Sosialistpartiet MAS og de folkelige bevegelsene ble tatt på senga.

Sammenligningen med USA er kanskje litt søkt, men det er interessant og ikke minst skremmende å se hvordan også Trump gikk ut og erklærte seier etter at bare de stemmene som ble avlagt på valgdagen – og som var overveldende republikanske – var talt opp, uten å vente på de antatt demokratiske forhånds- og poststemmene. Og hvordan han brukte splittende retorikk som mobilisere ekstremistiske og voldelige grupperinger til å gå ut i gatene og «beskytte valget». I Bolivia ble de samme handlingene kalt et kupp og stadig flere omtaler nå også Trumps handlinger som et kuppforsøk.

I forkant av årets valg i Bolivia hadde venstresida og de folkelige organisasjonene gjenvunnet sin slagkraft og evne til å mobilisere, og deres kandidat vant med 55 prosent. Folkets vilje seiret; den kommer også til å vinne i USA, så alt er ikke bare mørkt i verden i 2020.

Torunn Aaslund
Torunn Aaslund
Redaktør

INNHOOLD

FØLG NORSK FOLKEHJELP

TEMA: Det nytter å organisere seg for å vinne valg. Det nytter å gå rettens vei mot overmakten for å få tilgang til jorda di og det nytter å rydde meter for meter for en verden fri for miner og klasevåpen. FOTO: AIZAR RALDES / AFP / NTB

AKTUELT

- 04** Flaum i Vietnam
- 08** Et pusterom i koronatiden
- 12** Samarbeid om solidaritet
- 14** Målet er å bli et miljøfyrtårn

TEMA: DET NYTTER

- 16 BOLIVIA:** Venstresida tar makta tilbake
- 20 SØR-SUDAN:** «Farvel til våpnene»
- 24 PALESTINA:** Bøndene vant i høyesterett
- 28 MONTENEGRO:** Fri for klasebomber

FASTE ANNONSER

- 33** Støtteannonser
- 34** Støtteannonser fra lokale klubber og foreninger
- 35** Hovedsamarbeidspartnere og regionskontorer

FORSIDEBILDE:

Støttespillere av Bolivias presidentkandidat Luis Arce, fra sosialistpartiet MAS danser for å feire valgseieren i El Alto.

Foto: Aizar Raldes / AFP / NTB

Vietnam:

Verste flaum på 20 år

Innbyggjarar i Quang Tri forsøker å berge eigedelane sine. Foto: Tran Chi Thieu.

Situasjonen er kritisk i Vietnam etter at sentrale delar av landet vart råka av tropisk storm i oktober. Vekevis med storm, tyfon og kraftig nedbør har resultert i den verste flaumkatastrofen på 20 år. Over 100 menneske har mista livet og titusenvís står på bar bakke. Norsk Folkehjelp har stått stødig i stormen, og deltek no i hjelpearbeidet.

INGEBJØRG SØRENES [tekst]

Norsk Folkehjelp driv eit av sine største eksplosivryddeprogram i Vietnam, med over 400 tilsette og lokale kontor i Quang Binh, Quang Tri og Thua Thien Hue – tre av provinsane som er hardest råka av flaumen. Provinsane ligg tett opp mot grensa til det som tidlegare var Nord-Vietnam, og var episen- teret for den brutale krigføringa mellom USA

Jan Erik Støa, landdirektør for Norsk Folkehjelp i Vietnam.

og Nord-Vietnam. Framleis ligg enorme mengder ueksploderte klasebomber og ammunisjon igjen på bakken i desse områda.

– 111 menneskeliv har gått tapt og 66 500 er fordrivne som følge av flaumen. Mange stadar

førte jordskred og overfløyming dessutan til midlertidig straumstans og trafikkork, fortel landdirektør for Folkehjelpa i Vietnam, Jan Erik Støa.

SOLIDARITET I PRAKSIS. I 2018 starta tilsette i Norsk Folkehjelp Vietnam opp ei lokal fagforeining under Handel og Kontor. Under eit opphald i uveret reiste representantar frå klubben frå hovudkontoret i Hanoi ned til

Quang Tri og Hue-provinsen for å hjelpe kollegaer som var ramma av flaumen. På to dagar rakk dei å besøke 40 tilsette og familiane deira. Med seg hadde dei forsyningar frå klubbfondet og gåver frå andre kollegaer.

– Heldigvis mista ingen av våre tilsette livet i flaumen. Men som med resten av befolkninga i desse områda har også mange av våre tilsette hamna i ein særdeles vanskeleg situasjon, med totalskadde hus og

Huset til Nguyen Van Tram sto under vatn i dagevis, slik at han ikkje kom seg på jobb og fekk brødfødd familien. Fire av dei fem borna til Nguyen Van Tram er funksjonshemma på grunn av Agent Orange, det giftige plantemiddelet som vart nytta av amerikanarane under Vietnamkrigen. Det er nesten 50 år sidan krigen tok slutt, men framleis vert tusenar av vietnamesiske born født med misdanningar kvart år. Foto: Ngo Xuan Hien

Vasstanden stod på det høgste nesten ein meter opp etter husveggen heime hos 79 år gamle Le Dinh Di, som bur i landsbyen Linh An i Quang Tri-provinsen. Han mista beinet i ei eksplosivulukke, og er ekstra avhengig av hjelp sidan han bur aleine. Foto: Ngo Xuan Hien

Eksplisivryddar i Norsk Folkehjelp, Nguyen Thi Hau, vart isolert i huset sitt saman med familien sin då flaumen førte vasstanden høgt opp etter veggen. Ho brukte ein heimelaga båt for å komme seg i sikkerhet. Foto: Ngo Xuan Hien

I landsbyen Khe Sanh er alt av skulebøker og inventar øydelagt på ein barneskule som husar over 60 elevar frå urfolket Van Kieu Bru. Foto: Ngo Xuan Hien

øydelagde eigedelar. Mange mista også husdyra sine i flaumen. Saman med fagforeninga gjer vi det vi kan for å støtta tilsette i den vanskelege situasjonen dei står i no, forklarer Støa.

EKSPLOSIVRYDDING ETTER FLAUM. Frå 8. til 25. oktober la Norsk Folkehjelp ned alle operasjonar i området. I Hue var dei først i gang i november, og flaumen byr på ekstra store utfordringar, fortel Støa.

– Når vasstanden normaliserer seg i etterkant av ein flaum, kan eksplosive restar som har lege i jorda komme fram i dagen igjen eller flytte på seg. Område som tidlegare har blitt klarert og tatt i bruk av lokalbefolkninga, kan i verste fall bli kontaminerte på nytt. Dette skaper potensielt farlege situasjonar for sivilbefolkninga, seier Støa.

Fleire av dei tilsette i Norsk Folkehjelp har fått heimane sine rasterte. Slik såg det ut heime hos Tran Chi Thieu etter flaumen som råka Quang Tri 18. oktober. Foto: Tran Chi Thieu.

I Vietnam har provinsane eigne hjelpelinjer der folk kan rapportere inn eksplosivar, og i etterkant av flaumen har det vore ei rekkje oppringingar om bomber som har dukka opp.

– For eit par veker sidan var vi ute og sprengde ei bombe på over 200 kilo som ein fiskar hadde komme over på ei elvebreidd i Quang Tri-provinsen då ho var ute og fiska saman med far sin. Det er nok ikkje den siste bomba som vil dukke opp på liknande vis i tida framover, legg landdirektøren til.

HJELPEPROSJEKT I EKSPLOSIVRAMMA OMRADE. I november starta Norsk Folkehjelp opp eit hjelpeprosjekt i Quang Binh, Quang Tri og Thua Thien Hue, kor behova framleis er akutte. Prosjektet blir gjennomført i samarbeid med den lokale partnerorganisasjonen Project RENEW.

– Vi konsentrerer oss om å hjelpe overlevande frå eksplosivulykker eller offer for Agent Orange, eit giftig plantemiddel som vart nytta av USA under Vietnamkrigen. Vi skal bidra med reparasjon og oppbygging av bustadar, dele ut mat, klede, medisin og hygieneartiklar, og erstatte eigedelar som er naudsynte for at folk skal kunna ha eit levebrød.

Norsk Folkehjelp vil også bidra med reiniging, reparasjon og oppbygging av skular

i eksplosivramma minoritetssamfunn, erstatte tapt eller skadd skulemateriell og utstyr, og bidra med vasspumper og generatorar til skular for å sikre beredskap til framtidige katastrofar.

– Sist, men ikkje minst, vil vi halde fram med å hjelpe flaumramma tilsette og familiane deira, slik at dei vert i stand til å komme tilbake til jobben. Utan å sikre deira behov, klarer vi heller ikkje å oppretthalde arbeidet med undersøking og rydding av eksplosivar, som er heilt naudsynt om Vietnam ein gong i framtida skal kunne fri seg frå Vietnamkrigens arvesynd, avsluttar Jan Erik Støa, landdirektør i Norsk Folkehjelp.

Også basen til Norsk Folkehjelp i Thua Thien Hue vart råka av flaumen, og alle operasjonar vart stilt på vent. Foto: Magnus Johansson.

FLAUMEN I VIETNAM

- 801 000 menneske er ramma
- 111 menneske har mista livet
- 22 menneske er sakna
- 160 000 husstandar er råka
- 66 500 menneske er evakuerte
- 362 skular er skadde
- 462 000 husdyr har omkomme
- 113 000 hektar rismark og jordbruksland er øydelagt
- Dei tropiske stormane Linga og Nangka førte til seks gongar høgare nedbørsnivå enn gjennomsnittet, totalt kom det over 3000 mm regn på berre nokre få veker.
- Det høgste flaumnivået registrert i Quang Tri-provinsen og den første ekstremflommen nokon sinne i Quang Binh.
- Klimaendringar fører til økt vassstand i Mekongdeltaet. Det er venta at dette vil tvinge mange millionar vietnamesarar på flukt dei neste 30 åra. I eit land med så ekstrem våpenkontaminering er dette særleg kritisk.

En pust i bakken

– Til å begynne med sa alle at de hadde det greit. Etter hvert kom det fram at det ikke var så enkelt. En alenemamma følte seg ensom og redd. En annen kvinne var bekymret for de gamle foreldrene sine i hjemlandet, som hun ikke får sett.

KIRSTI KNUDSEN [tekst]

Kvinnene som deltar i Norsk Folkehjelps prosjekt Kvinner Kan – Pusterom har ulike bakgrunn og nasjonalitet, men alle har behov for å få en pause fra koronapandemien, kan Inger Sylvia Johannesson fortelle. Sammen med Asgerd Vetlejord ledet hun før sommeren digitale samtalegrupper for innvandrerkvinner. Begge er med i Norsk Folkehjelp Kristiania, og har lang ledererfaring fra Kvinner Kan-kursene.

– Utgangspunktet for Pusterommet var bekymring for hvordan kvinnene vi har hatt med oss på Kvinner Kan-kurs takler koronakrisa når de ikke lenger har noen fysiske møteplasser. Vi fikk også tilbakemelding fra forskjellige voksenopplæringer om at mange var engstelige og redd for å gå ut, sier Asgerd.

Samtalegruppene går over fem uker med maks fem deltakere i hver gruppe, med en gruppeleder fra Norsk Folkehjelp. Informasjon om koronapandemien sto i utgangspunktet høyt på dagsordenen, men på de første samlingene viste det seg at de fleste deltakerne hadde god kjennskap til smittevernsreglene.

– En av dem fortalte at det bare var mannen som handlet, og når han kom hjem måtte han sette skoene utenfor døra, vaske hendene og bruke håndsprit. Alle var veldig opptatt av forebyggende tiltak, forteller Inger Sylvia.

MANGE BEKYMRINGER. Etter hvert viste det seg at det kvinnene trengte aller mest var å komme sammen med andre og få snakke om egen situasjon. Mange hadde blitt svært isolert etter at pandemien brøt ut.

– Sønnen til en av kvinnene hadde store problemer med hørselen. Etter koronautbruddet turte hun ikke å gå til jevnlig kontroll med ham på sykehuset, men avlyste timene, forteller Inger Sylvia. – En av de andre i gruppa var barnelege, og sammen fikk vi overbevist moren om at det ikke var farlig. En annen av deltakerne var svært bekymret over ansamlingen av mennesker foran Stortinget som demonstrerte mot politivold mot svarte i USA. Hun støttet saken, men mente at markeringen burde ha foregått via Internett, og at det var uansvarlig å samles på denne måten.

Den samme kvinnen hadde tatt med barna for å bade i et skogsvann i nærheten av der de bor. Der var det masse mennesker, hennes barn lekte med andre barn, men nå visste hun ikke om hun turte å dra dit flere ganger.

TYPISK NORSK. Etter de første møtene ga kvinnene uttrykk for at de var litt slitne av å snakke om koronaen. De var mest opptatt av å vedlikeholde og forbedre norskkunnskapene sine, og diskutere hva som skjer i det norske samfunnet.

– Det utviklet seg etter hvert til å bli en slags språktreningsgrupper, forteller Asgerd.

– Deltakerne hadde et stort behov for å praktisere norsk etter å ha vært isolert hjemme i flere uker, uten noen å snakke norsk med.

Gruppelederne brukte mye av erfaringen fra Kvinner Kan-kursene for å gjennomføre samtaleene. Et av temaene var norsk kultur, og da var det ikke til å unngå at 17. mai ble nevnt.

– Vi snakket om nasjonaldagen og hva som var forskjellig fra året før. Kvinnene savnet å feire dagen med familien, med is og god mat, sier Inger Sylvia. – Vi snakket om bunader og om festklærne i deres respektive hjemland. De lærte hva musikkorps er, og hvordan ordet skrives. Og vi snakket om det de betraktet som *typisk norsk*: Brunost, gå på tur, ikke snakke med noen på trikken. «Dere sitter enten og strikker, leser eller ser på mobilen og gir tydelig inntrykk av at dere ikke vil bli snakket til», sa en av dem.

Noe annet som ble diskutert i gruppa var utsagnet «Hvis ikke kvinner og menn har like muligheter, blir det ikke demokrati», og hvorfor ledere i enkelte land ikke vil at befolkningen – og spesielt kvinnene – skal ta utdanning. Inger Sylvia forteller:

– En av deltakerne sa: «I mitt land finnes det ikke likestilling. Der tror de at kvinner er mindre verdt enn menn. Min pappa driver en forretning, og han betaler kvinner halvparten av lønna som menn får. Sånn er det i alle yrker. De yngre mennene er ikke noe bedre; de

mener akkurat det samme som pappa.»

Et spørsmål som skapte diskusjon var om det fantes diskriminering i Norge? Nei, mente flere. Andre pekte på at det foregår diskriminering når det gjelder å få jobb. «Hva kommer det av at selv om vi stiller likt når det gjelder språk, utdanning og erfaring, stiller vi bakerst i køen?» Men noe var det full enighet om var særegent for Norge:

– *Alenetid*. Det hadde ingen av dem hørt om før. Det var alle enig om var veldig spesielt, ler Inger Sylvia.

SAMARBEID MED JOBBSJANSEN. Pusterommet er finansiert ved hjelp av midlene Norsk Folkehjelp har fått fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet [IMDi] til informasjonstiltak om covid-19, rettet mot minoritetsbefolkningen. Kvinnene ble rekruttert gjennom Jobbsjansen, forteller Camilla Peace Sundvoll, rådgiver i Flyktning og inkludering i Norsk Folkehjelp.

– Vi kontaktet Jobbsjansen, som vi allerede hadde intensjonsavtaler med om Kvinner Kan-kursene, og de ansatte der var veldig glad for henvendelsen siden de selv måtte stenge ned og avlyse aktivitetsbudene sine.

De fleste Jobbsjansen-prosjektene i del A er organisert i Nav, men noen har også flyktningtjenesten og voksenopplæringen ansvar for. Prosjektene retter seg mot innvandrerkvinner i alderen 18–55 år, og skal bidra til at kvinnene får varig tilknytning til arbeidslivet og blir økonomisk selvhjulpne.

– Vi startet opp med Pusterommet i mai, og ved utgangen av juni hadde vi gjennomført seks digitale grupper med til sammen 30 deltakere, sier Camilla Peace.

Samtalegruppene foregår ved hjelp av den digitale plattformen Zoom, og ikke alle deltakerne hadde digital kompetanse fra før.

– Vi ringte hver især og ga dem opplæring i bruk av Zoom før vi startet, sier Camilla Peace. – Det gikk over all forventning. Det tok litt tid før vi fikk startet opp igjen i høst, men nå er vi i gang. Ti kvinner er med, og vi har fem-seks på venteliste. Vi har fortsatt en fast post om covid-19 på programmet, men nå bruker vi mest tid på språkopplæring og på temaene i Kvinner Kan-kursene. Vi har finansiering av Pusterommet ut desember i første rekke, og håper på å videreføre aktiviteten. Det vi trenger aller mest nå er flere gruppeledere!

SPRÅKTRENING: Kursleder Asgerd Vetlejord forteller at deltakerne hadde et stort behov for å praktisere norsk etter å ha vært isolert hjemme i flere uker. Foto: Privat

STYRKET SELVTILLIT. Åse Vaksinen Sælensminde var gruppeleder på forsommeren og har akkurat startet opp igjen med ny gruppe.

– Den første gruppa jeg hadde var litt forsiktig, og ville ikke kritisere systemet eller Norge da vi snakket om likestilling og integrering. Jeg måtte pushe dem litt for at de skulle si hva de egentlig mente. Gruppa jeg har nå var så ivrig etter å komme i gang at flere hadde ringt til hovedkontoret og lurt på når vi skulle begynne, smiler hun. – Det de er aller mest opptatt av er å lære mer norsk. De

er livredd for å ikke beherske norsk godt nok, for da får de ikke jobb. Men sannheten er at de snakker godt, de tror bare ikke på det selv. De mangler selvtillit. Nå gjelder det bare å trene. Etter hvert møte får de hjemmelekser og i oppdrag å tenke gjennom hva de syns om temaet vi skal diskutere. Neste gang skal vi ta opp *Milepæler i norsk likestillingspolitikk*.

Å finne temaer som alle kan diskutere på like fot, kan være en utfordring, særlig hvis norskkunnskaper og utdannelsesnivå er veldig forskjellige.

KRISTIANIA: Inger Sylvia Johannesson er sammen med Asgerd Vetejord frivillig og medlem i Norsk Folkehjelp Kristiania. Begge har lang erfaring som kursledere for Kvinner Kan.

– Jeg gjorde den feilen i min gruppe at vi gikk løs på sammendraget fra en FN-rapport om likestilling. Det ble for vanskelig for to av dem, mens en koste seg og ville diskutere. Det er ikke lett å gjøre alle til lags, slik at alle mestrer samtalen og ingen kjeder seg, sier Inger Sylvia.

Gruppelederne er overbevist om at Pusterommet har kommet for å bli, og at det etter hvert vil bli en viktig del av Kvinner Kan-aktivitetene.

– Behovet er til stede, korona eller ei.

Mange minoritetskvinner er ensomme og mangler nettverk. Dette kan hjelpe dem fram og gi dem selvtillit.

Vil du bli gruppeleder for Pusterommet? Kontakt Camilla Peace Sundvoll på telefon 922 15 680 eller e-post: peace@npaid.org

IVRIGE: Åse Vaksinen Sælensminde har akkurat startet opp med en ny gruppe som var svært ivige etter å komme i gang. Foto: Privat

KVINNER KAN

Et mestringskurs for kvinner med minoritetsbakgrunn, for å motivere og mobilisere dem til å bli mer synlige i det norske samfunnet, for eksempel ved å ta ordet i foreldremøter og borettslag, til å delta aktivt i forenings- og organisasjonslivet og til å få innflytelse på samfunnsutviklingen. Målet er at deltakerne gjennom opplæring og trening skal omsette nye ferdigheter til konkrete handlinger som gir økt selvfølelse og mestring. Deltakerne får blant annet opplæring i likestillingspolitikk, tale- og debatteknikk, kommunikasjon og konfliktløsning, hersketeknikker, forhandlingsteknikker, språk som makt, kurslederrollen, organisering av kampanjer og politiske initiativer. Læringen er basert på deltakende metode og brukermedvirkning.

Samarbeid om solidaritet

Coop Norge SA er Norsk Folkehjelps største og viktigste støttespiller på bedriftssiden. Hver gang du trykker på den gule omtankeknappen når du panter flasker i Coops butikker, er du med på å gi folk en bedre hverdag. Og ikke minst bidrar du til innsatsen for en minefri verden.

KIRSTI KNUDSEN [tekst]

Samarbeidet, som startet i 2006, har i flere år omfattet utviklingsprogrammer i Bolivia, Kambodsja og Mosambik, og mine- og eksplosivrydding og trening av minehunder i Bosnia-Hercegovina. I fjor gikk støtten også til mineryddingsarbeid i Vietnam, og til Norsk Folkehjelp Sanitetsungdoms sommerleir.

– Solidaritetsfondet vårt forvalter midler som skal brukes til solidaritetsarbeid og kooperative tiltak i utviklingsland og i Norge, for å fremme sosial og økonomisk utvikling, sier Hilde Berge Mæhlum, organisasjons- og

administrasjonssjef i Coop Norge SA. – Gjennom samarbeidet med Norsk Folkehjelp får vi dette til på en profesjonell og god måte.

KAMPEN MOT MINENE. Blant dem som har glede av Coops engasjement er innbyggerne i landsbyen Malo Polje i Mostar. Kommunen strekker seg utover fruktbart land som produserer varer til hundrevis av markeder i Bosnia-Hercegovina. Etter at landområdene er frigjort fra miner og klaseammunisjon kan innbyggerne igjen bevege seg trygt på åkrene sine og skaffe seg et levebrød.

– Solidaritetsfondet vårt har som formål å fremme sosial og økonomisk utvikling, sier Berge Mæhlum. – Samtidig er det viktig for oss, som en politisk nøytral organisasjon, at de prosjektene vi støtter ikke får for stor politisk slagside. Det er en av grunnene til at vi har konsentrert oss om minerydding og andre prosjekter som alle våre 1,8 millioner medeiere kan relatere seg til, sier Berge Mæhlum.

Norsk Folkehjelps globale minehundsen-ter (GTC) i Sarajevo ble åpnet i 2004. Og det var nettopp minehundene som først fanget interessen til Torill Johnsen, styreleder i Coop Øst og styremedlem i Solidaritetsfondet.

– Jeg ble fascinert av arbeidet med minehunder og syntes det var et jordnært, praktisk og effektivt tiltak. Derfor gikk jeg inn for at Coop Øst skulle adoptere en minehund, sier hun, og kan fortelle at solidaritetstanken har lange tradisjoner i samvirkebevegelsen.

COOPS SOLIDARITETSFOND

Coops Solidaritetsfond er et fond for hjelp til selvhjelp i utviklingsland, og har som formål å samle inn og forvalte økonomiske midler som skal brukes til tiltak i utviklingsområder. Solidaritetsfondet har historie tilbake til 70-tallet, som Forbrukersamvirkets verktøy for en mer rettferdig fordeling og utvikling i verden. Tiltakene som støttes skal fremme sosial og økonomisk utvikling i respektive land. Solidaritetsfondet kan ikke og skal ikke drive eget bistandsarbeid, men baserer seg på at arbeidet gjennomføres av solide og trygge bistandsorganisasjoner.

SOLIDARITET: Hilde Berge Mæhlum er organisasjons- og administrasjonssjef i Coop Norge SA.

– Historisk sett har Coop alltid hatt som mål å skape et bedre samfunn, og mye av solidaritetsarbeidet ble før i tiden drevet i regi av organisasjonen. Ansatte dro ut og gjorde en innsats, for eksempel i afrikanske land, med organisasjonsopplæring og hjelp til å etablere butikker. Nå foretrekker vi å jobbe via partnere for å hjelpe dem som ikke har det så bra som oss i Norge, og Norsk Folkehjelp er den eneste organisasjonen vi har et så omfattende samarbeid med, sier Johnsen.

ET MANGFOLD AV PROSJEKTER. I Mosambik er kvinner vanskeligstilt i samfunnet generelt,

FOTO: LENA FISK

mål om å bidra til at folk selv får mulighet til å forsvare og fremme sine interesser, og arbeidet vårt bygger på samarbeid mellom likeverdige partnere, ikke veldedighet. Langsiktige avtaler som den vi har med Coop gir oss kontinuitet i arbeidet vårt, sier hun. Vi synes det er ekstra fint å få ha et samarbeid med nettopp Coop, fordi samvirketankegangen har mye felles med vår tankegang og vår måte å arbeide på.

FRAMTIDAS SANITETSMANNSKAPER. Et viktig mål for Coop er å bidra til at barn og unge skal kunne være med på fritidsaktiviteter uavhengig av familiens økonomi. Derfor har de i samarbeid med Røde Kors etablert Coop-dugnaden og det symbolske laget Heia IF der målet er å sikre at barn og unge fra lavinntektsfamilier får mulighet til å delta i organisert idrett. Fjorårets støtte på 200 000 kroner til Norsk Folkehjelp Sanitetsungdoms sommerleir hadde mye av det samme utgangspunktet.

– Vi syntes sommerleiren for framtidas redningsmannskaper var et godt prosjekt. Det viktig at den økonomiske terskelen for å delta på denne type aktiviteter er så lav som mulig, så vi ønsket å gå inn og subsidiere deltakeravgiften slik at alle som ønsket det kunne være med. Planen var å støtte også årets sommerleir, men dessverre måtte den avlyses på grunn av koronapandemien, avslutter Hilde Berge Mæhlum.

SEIER: Coop støtter Norsk Folkehjelps arbeid i Mosambik der kvinnene nylig fikk en stor seier i den nye arveloven.

SOMMERLEIR: Coop støttet Norsk Folkehjelp Sanitetsungdoms sommerleir i 2019. Et viktig mål er å bidra til at barn og unge skal kunne være med på fritidsaktiviteter.

i lokalsamfunnene og i familiene. Andelen barneekteskap er veldig høy; nesten halvparten av jentene gifter seg før de er 18 år. Videre har lover om arv og skilsmisse vært svært diskriminerende.

– Vi er spesielt fornøyd med prosjektet i Mosambik hvor innsatsen fra kvinneorganisasjonene vi støtter har vært avgjørende for at familieleven ble endret i 2019, sier Berge Mæhlum. – Tidligere var en kvinne langt bak i rekken til å arve jord og andre eiendeler ved ektemannens død. Nå er hun fremst i arverekken, sammen med barna sine. Det er også

flott at minimumsalderen for å inngå ekteskap for jenter er økt fra 16 til 18 år.

– Hvordan velger dere ut hvem som skal få støtte?

– Norsk Folkehjelp presenterer ulike prosjekter for styret i Coop Solidaritetsfond, og utfra det gjør styret sine valg. Det er viktig for oss at arbeidet bidrar til varig endring i de landene vi engasjerer oss i, i tråd med vedtektene i fondet. Vi ønsker også å synliggjøre våre fellesprosjekter bedre, slik at flere blir klar over hva pengene de donerer via panteknappen faktisk går til, ut over utdanning av minehunder.

I Bolivia går støtten blant annet til urfolksmedier, som ble ekstra betydningsfulle etter statskuppet fra høyresiden høsten 2019 fordi de kunne informere befolkningen om overgrepene av militæret og politistyrken i kjølvannet av kuppet. I Kambodsja har ansatte i kles- og skotøyindustrien fått opplæring i arbeidslover og grunnleggende rettigheter, og sørget for at over 1500 arbeidere har fått faste ansettelseskontrakter. Dette sikret også sluttvederlag for arbeidere som hadde mistet jobben på grunn av graviditet.

Norsk Folkehjelps generalsekretær Henriette Westhrin understreker hvor viktig samarbeidet med Coop er: – Vi har et felles

Målet er å bli et MILJØFYRTÅRN

I begynnelsen dreide jobben hennes seg mest om ivaretagelse av miljøhensyn i mineryddingen. Så ble den utvidet til å gjelde hele Norsk Folkehjelp. Nå skal organisasjonen tenke miljøvern i alle ledd for å bli sertifisert som miljøfyrtårn innen 2022.

KIRSTI KNUDSEN [tekst]

Kendra Dupuy er senior miljørådgiver i Norsk Folkehjelp. Hun begynte for ett år siden, og har særlig jobbet med minesektoren.

– Vi vet at krig og konflikt etterlater seg døde og sårede soldater og sivile, og ødelagte byer og boliger. Tidligere var det ikke så ofte et tema hvordan miljøet tar skade, med forurensede vannbrønner, brent skog, ødelagte avlinger og forgiftning av jord og dyr, sier hun.

Dupuy og Norsk Folkehjelp er opptatt av hvordan minerydding – som skal gjøre livet bedre for befolkningen – også kan forårsake miljøskader.

– Hvilke skader på miljøet kan oppstå under ryddingen?

– Når vi skal uskadeliggjøre minene, sprenger vi dem. Da kan det komme skadelige stoffer ut i lufta. Det kan også lekket kjemikalier ut i jordsmonnet. Hvis vi ikke tar vare på biler og utstyr i felten, kan det lekket olje som skader vannforsyningen. Det er også viktig hva slags toaletter vi bruker i felten. Og hva vi gjør med søppel.

– Vanskeliggjør det ryddingen å ta miljøhensyn?

– Det kan ta litt mer tid, for vi må vurdere alt vi gjør, men det gjør ikke selve ryddingen vanskeligere. Og det stopper oss ikke når vi tenker på hva vi oppnår.

INTERNASJONAL MINERYDDINGSSTANDARD. Verden begynte for alvor å ta miljøaspektet

LØFTER MILJØVERN: Kendra Dupuy arbeider for å løfte oppmerksomheten rundt miljøvern i Norsk Folkehjelps eksplosivarbeid. Hun leder også arbeidet med å kvalifisere Norsk Folkehjelp som et miljøfyrtårn.

i mineryddingen alvorlig etter at det ble vedtatt ny internasjonal mineryddingsstandard spesielt på miljø i 2017. Den forplikter dem som jobber med rydding av miner og eksplosiver til å beskytte miljøet, og gir veiledning til operatører av minerydding om hvordan de kan integrere miljøvern i sine aktiviteter.

– Den norske regjeringen tok også problematikken alvorlig, og ga Norsk Folkehjelp midler til å jobbe med dette i 2018. De ville at NGOene skulle bli bedre på miljø. Før det var vi mest opptatt av sikkerhet i felt, sier Dupuy.

– På Norsk Folkehjelps hjemmesider står det: «Med støtte fra UD tar NF ledelsen nå det gjelder miljøvern i mineryddingen». Hva betyr dette?

– Vi er en av flere organisasjoner som jobber med minerydding og annet arbeid i utviklingsland. Men det er ikke så mange som

har en miljøpolicy. Derfor tør jeg si at vi er i front med miljøarbeidet. Vi vil utvikle nye verktøy for feltoperasjoner og dermed redusere potensielle negative miljøpåvirkninger. Vi vurderer risikoen for hva som kan skje med lokalsamfunnet hvis vi bruker for eksempel maskiner som kutter trærne i et område for å lete etter miner. Det kan få dårlige ettervirkninger for folk som bor der, og for eksempel føre til flom senere. Vi ser hva vi kan gjøre for å unngå dette gjennom en Environmental impact assesment – som det heter internasjonalt – altså en konsekvensutredning om virkningene på miljøet.

FNS MARKERINGS DAG. I 2001 erklærte FNs generalforsamling 6. november hvert år som den internasjonale dagen for å forhindre utnyttelse av miljøet i krig og væpnet konflikt. Kendra Dupuy har nettopp deltatt på seminaret i forbindelse med merkedagen.

– Vi snakket ikke så mye om hvordan vi skal beskytte miljøet denne gangen, men noe annet som er veldig viktig, nemlig hvordan miljøet kan spille en rolle i å bygge fred. I krig og konflikt kan det spille en stor rolle hvem som har makt over ressursene, sier hun.

I løpet av de siste 60 årene har minst 40 prosent av alle interne konflikter vært knyttet til utnyttelse av naturressurser, enten det er ressurser som tømmer, diamanter, gull og olje, eller knappe ressurser som fruktbart land og vann. Konflikter som involverer naturressurser har også vist seg å ha dobbelt så stor sannsynlighet for å komme tilbake.

– Vi har et veldig aktuelt eksempel på dette nå i Etiopia, som har bygget en ny demning.

SKADELIG: Norsk Folkehjelp uskadeliggjør farlige eksplosiver ved å detonere dem, men det har også uønskede konsekvenser for miljøet.

Det er mye snakk om at Etiopia kan havne i krig med nabolandene på grunn av dette, siden det påvirker vanntilførselen i Sudan og Egypt. FN legger stor vekt på at miljøtiltak er en del av konfliktforebygging, fredsbevarende og fredsbyggende strategier, fordi vi får ikke til varig fred hvis naturressursene som opprettholder levebrød og økosystemer blir ødelagt.

STOR INTERESSE FOR MILJØVERN. Dupuy forteller at hun i begynnelsen ble litt overrasket over hvor ivrig staben ute var etter å endre praksis for å ta vare på miljøet.

– Våre utekontorer i forskjellige land har begynt å tenke på plastbruken. Stabene i Vietnam, Thailand, Laos og Kambodsja har vedtatt å ikke bruke plastprodukter i det hele tatt. Dette er enormt viktig. Tenk bare på bruken av plastbestikk. En enkelt gaffel er ikke så farlig, men når tusen mennesker bruker hver sin og bare kaster den etterpå, blir det store kvanta med plast som ødelegger miljøet.

Et hovedmål for Norsk Folkehjelp er å finne nye veier og måter organisasjonen kan bli bedre til å beskytte miljøet på, og bli et miljøfyrtårn innen 2022.

– Min jobb er å hjelpe til med det, også nasjonalt, sier Dupuy. – Vi er en grønn organisasjon, og selv om det internasjonale og særlig minearbeidet har stått i sentrum, arbeider jeg nå også med Norsk Folkehjelps administrasjon, og etter hvert skal jeg også ut i lagene.

Hun forteller at Norsk Folkehjelps styre skal oppdatere miljøpolitikken på sitt møte i desember, og understreker at medlemmene er en viktig del av kampen på miljøfronten, særlig de unge.

– Det er mange muligheter til forbedring, og mye å tenke på. Hva slags kaffe kjøper vi? Hvordan behandler vi plast og farlig avfall? Ikke minst må vi se på energibruken vår, med utslipp til luft og vann. Vi reiser veldig mye, og må bli bedre på den fronten. I 2019 var vi ansvarlig for utslipp tilsvarende fem millioner oljefat på flyreiser – i hele organisasjonen,

altså. I 2020 har vi brukt halvparten, hovedsakelig fordi folk ikke kan reise så mye under koronapandemien. Vi har allerede innført nye regler i innkjøpsrutinene våre; nå oppfordrer vi alle leverandørene våre til å bli miljøsertifisert. Det er kjempebra at vi tar miljøet på alvor, og tenker helhetlig. Det er dette som gjør arbeidet så spennende.

SØPPEL: Alle sider ved miljøvern har fått stor oppslutning rundt omkring i verden der Norsk Folkehjelp jobber.

Bolivia:

VENSTRESIDA TAR

Brakseieren til sosialistpartiet MAS ved valget i Bolivia 18. oktober var et resultat av massiv mobilering på grasrota. Nå vender tidligere president Evo Morales tilbake til sitt dypt splittede hjemland.

SISSEL FANTOFT [tekst]

Bolivia er et land preget av store ulikheter – økonomisk, sosialt, kulturelt og geografisk. I november 2019 vant den sittende president Morales valget med god margin, men ble tvunget i eksil på grunn av opptøyer og beskyldninger om valgfusk. Anklagene er senere grundig tilbakevist av statistikere fra Massachusetts Institute of Technology (MIT).

En selvutnevnt, høyreorientert kuppregjering tok over, og landet ble kastet ut i kaos og vold.

– Ved valget i 2019 blokkerte høyresida gatene; de var bevæpnet og angrep oss fra alle kanter. Politiet og det militære beskyttet oss ikke, derfor har vi mistet tilliten til dem. Vi kommer aldri til å glemme grusomhetene vi ble utsatt for, sier Severina Baltazar, leder av bondekvinneorganisasjonen Bartolina Sisa i regionen Cochabamba.

Norsk Folkehjelps partnerorganisasjon er en del av fagorganisasjonen CSUTCB, populært kalt La Unica, og partiet MAS er La Unicas politiske instrument.

INNESTENGT I LANDSBYENE. Flere mennesker ble drept i opptøyene som fulgte etter valget, og ordfører Patricia Arce [MAS] i den lille byen Vinto i Cochabamba ble skamklipt og mishandlet.

– Organisasjonene som represen-

terer folket i Bolivia var ikke godt nok forberedt på voldsbølgene etter valget i 2019, og i elleve måneder etter statskuppet var vi innestengt i landsbyene våre, også på grunn av koronatiltak siden mars. Vi ble lammet, samtidig som høyresida fortsatte med forfølgelsene, sier Baltazar, og forteller at hun selv har blitt arrestert tre ganger.

Den borgerlige politikeren Jeanine Áñez styrte Bolivia fram til valget 18. oktober i år, da mange ventet at høyresida skulle gå av med seieren. I stedet fikk MAS hele 55 prosent av stemmene, mot høyrealliansens 29 prosent, og MASS kandidat Lois Arce er nå valgt til president.

– Høyresida har forsøkt å kneble oss, men vi har stått imot. Vi har organisert oss og forberedt oss på valget i år. Den midlertidige regjeringen har forsøkt å hindre oss via lovverket, og de har utsatt valget flere ganger med koronapandemien som unnskyldning. Sannheten er at de kjøpte seg tid til å stikke av med flere av fellesskapets ressurser, eiendommer og penger, fastslår Baltazar.

STORE KLASSEFORSKJELLER. Per Ranestad er Norsk Folkehjelps regiondirektør for Latin-Amerika, og har inngående kjennskap til Bolivia.

– Da Evo Morales ble valgt til president i 2006 henviste han til et berømt

◀ **FOLKEFEST:** Etter ett år med kuppregjering, store privatiseringer og en elendig koronahåndtering, samlet de bolivianske organisasjonene seg om MAS som mobiliserte til en klar seier ved valget i oktober 2020. Foto: Aizar Raldes / AFP / NTB

MAKTA TILBAKE

PRESIDENT: Luis Arce, MAS' presidentkandidat feirer at han vant valget i Bolivia med 55 prosent. Foto: Aizar Raldes / AFP / NTB

JUBLER: Ledelsen i Cochabamba-avdelingen av Bartolia Sisa jubler for valgseieren (de Relaciones), Eliana Vargas [Secretaria de Prensa y Propaganda], Virginia Silves

sitat av Túpac Katari, en boliviansk urfolksleder av Aymara-folket, som før han ble henrettet av spanjolene i 1781 uttalte: «Jeg dør, men kommer tilbake i morgen som millioner.» Bartolina Sisa var for øvrig Kataris kone, forteller han.

Under Morales ble naturressursene i Bolivia nasjonalisert, og den økonomiske veksten var stabil. Fattigdommen ble halvert, og tre millioner mennesker – en firedel av befolkningen – ble løftet inn i middelklassen.

– Bolivia har alltid vært preget av store klasseforskjeller, rasisme og arroganse overfor urfolkene. Før Morales var staten til for eliten og en liten middelklasse. Under hans styre ble det sosiale gapet mindre, andre grupper dro innpå og fikk rettigheter. Derfor

var det så viktig for makteliten å bli kvitt ham, sier Ranestad.

PEST ELLER KOLERA. Etter statskuppet i 2019 satte den midlertidige regjeringen i gang med å privatisere naturressursene. De håndterte koronakrisen dårlig og korrupsjonen økte. Bolivia ligger nå på åttende plass globalt i antall koronarelaterte dødsfall pr. 100 000 innbyggere.

– Derfor samlet de store organisasjonene seg om MAS, og de mobiliserte velgere slik at folk gikk mann av huse for å stemme. For mange var dette et valg mellom pest eller kolera: Dra til valglokalet og risikere å bli smittet, eller sitte hjemme og la høyrealliansen fortsette sitt regime. Åpenbart valgte mange

det første, sier Ranestad.

Dette blir bekreftet av Severina Baltazar:

– Takket være gode ledere, våre unge og vår bror Evo Morales har vi stått imot forfølgelse og undertrykking. Folket i Bolivia samlet seg på tvers av by og land, ung og gammel, mann og kvinne, og igjen har vi fått en president som har vår tillit. Vi har gjenopprettet demokratiet, sier hun.

Nå forbereder organisasjonene seg på samarbeidet med den nye regjeringen,

EN MILEPÅL. Evo Morales' seier i 2006 var en milepæl: Fem hundre år etter at spanjolene koloniserte Latin-Amerika kom den første urfolkspresidenten til makta.

– Høyreregjeringen styrte oss nøyaktig

til MAS. – Vi har gjenopprettet demokratiet, fastslår Severina Baltazar. F.v.: Hilda Balderrama [Secretaria tre [Secretaria General] og Severina Baltazar [Secretaria Ejecutiva de la FDMCOIC-BS]. Foto: Dolores Arce

FAKTA BOLIVIA

- › Land i Sør-Amerika med 11,6 millioner innbyggere. Hovedstaden er Sucre, og administrativ hovedstad er La Paz.
- › Republikken ble opprettet i 1825 etter Simon Bolivars erobring. Siden har det vært 190 statskupp – noe som har ført til en plass i Guinness rekordbok.
- › Det eneste landet i Sør-Amerika hvor urfolk er i flertall.
- › I 2005 vant Evo Morales valget og ble den første urfolkspresidenten i Sør-Amerika.
- › Økonomien vokste under Morales, og fattigdom og analfabetisme ble kraftig redusert.
- › I 2019 ble Morales felt i et statskupp ved valget og flyttet til Argentina.
- › Norsk Folkehjelp har hatt landprogram i Bolivia mellom 1983 og 1993 og fra 2005, og samarbeider med urfolksorganisasjoner som jobber for demokratisering og rettferdig fordeling av ressurser.
- › Programmet er en del av samarbeidsavtalen med Norad, og støttes av Coop Norge og LO Stat.

ANGREPET: Ordfører i Vinto, Patricia Arce ble angrepet under opptøyene som oppsto etter valget i 2019. Foto: EPA / Jorge Abrego / NTB

IDAG: Etter valget i oktober i år, ble Patricia Arce valgt inn i senatet. Foto: MAS

slik spanjolene gjorde – og slik har vi og våre forfedre hatt det siden de kom til Amerika. Vi har lidd mye, men i 2006 tok vi endelig

makta selv. Da begynte myndighetene å satse på utdanning, helsetjenester, veibygging og et marked for alle, ikke bare storindustrien

– ikke minst har kvinner fått samme rettigheter som menn. Nå skal vi igjen styrke regionene og fellesskapet i våre organisasjoner, sier Baltazar.

Patricia Arce, ordføreren som ble mishandlet etter valget i fjor, har nå fått plass i senatet. Evo Morales returnerte fra Argentina 9. november. Han er ikke folkevalgt og får ingen formell posisjon i den nye regjeringen, men representerer alt MAS har fått til.

– Morales er fortsatt en leder for oss – han er historisk og verdenskjent. Han skal være med og styrke oss, og gi råd til organisasjoner over hele landet, så han har fremdeles et viktig oppdrag, sier Severina Baltazar.

«Farvel til våpnene»

De fleste dødsfallene i Sør-Sudan, spesielt blant ungdom, skyldes at landet oversvømmes av håndvåpen og andre lette våpen. En undersøkelse fra 2017 viser at mellom 232 000 og 601 000 våpen er i hendene på sivile. Nå ber folkelige organisasjoner i landet lokalsamfunnene om å legge ned våpnene.

HAKIM GEORGE HEGILY [tekst og foto]

Etter at de stridende partene i borgerkrigen signerte en permanent våpenhvile i 2018 ble volden i landet betydelig redusert, mens antall dødsfall som skyldes vold i lokalsamfunnene har steget. Sivil våpenmisbruk er ikke bare en trussel mot sivile i Sør-Sudan, det er også utfordring når det gjelder å etablere en rettsstat. Mens noen hevder at våpnene må fjernes før retts sikkerheten er på plass, argumenterer andre for at først når rettsstaten er innført, vil sivilbefolkningen være villig til å legge ned våpnene.

Elijah Mabior Makwach, kaptein i politistyrken i Rumbek, sier det på denne måten: – Vi er den etaten som har blitt mest påvirket av at det er så mange våpen på sivile hender. Det hindrer oss i å utføre våre tjenester slik det er forventet av oss.

VOLDELIG KRETSLØP. Fredsavtalen innebærer at den midlertidige regjeringen [TGoNU] skal gjennomføre avvæpning av sivile i hele landet i overgangsperioden, men gir ingen ytterligere veiledning om hvordan denne avvæpningen skal foregå. Tidligere forsøk fra myndighetenes side på å fjerne våpen blant sivile fungerte dårlig. Den voldsomme måten

de gikk fram på førte til at tusenvis av mennesker ble skadet eller drept – både sivile og militære. Etter en tid endte de beslaglagte våpnene ofte opp i lokalsamfunnene igjen.

– Sør-Sudan sitter fast i et kretsløp av nedrustning og opprustning, sier Geoffrey Lou Duke i *South Sudan Action Network on Small Arms* (SSANSA). – Tidligere forsøk på å avvæpne sivile skjedde ved hjelp av sterk tvang, og var lite vellykket. De positive effektene kunne ikke opprettholdes fordi det ikke ble gjort noe med årsakene til at etterspørselen etter slike våpen er så stor. Når grunnene til at lokalsamfunnene bevæpner seg blir ignorert, fører det konsekvent til ny opprustning.

DIALOG FOR AVVÆPNING. For å hindre blodsutgytelse og lykkes med avvæpning av sivile i Sør-Sudan, arbeider SSANSA – støttet av Norsk Folkehjelp – med å arrangere dialogmøter om avvæpning for å få fram folks syn på mulighetene for å få til en frivillig og fredelig avvæpning.

– Det er urealistisk å tro at Sør-Sudan kan oppnå en varig fred uten at vi får gjort noe med utbredelsen og bruken av de ulovlige våpnene blant sivile, sier Geoffrey Lou Duke. – Skal nedrustningen bli vellykket, må vi også

DIALOG: Gjennom vår partnerorganisasjon SSANSA har

Norsk Folkehjelp bidratt til å overtale den bevæpnede sivilbefolkningen å levere fra seg våpnene sine.

NÆRMERE PÅ:

– Sivilsamfunnet kan bidra til å drive opplysningsarbeid og bevisstgjøring om hvor farlige disse håndvåpnene er, sier Abraham Kush i byrådet for samfunnssikkerhet og håndvåpenkontroll.

BESYTTELSE:

– Først må myndighetene sørge for at det er fred og at folk er trygge for vold, sier Amour Tabitha Kuol

POLITIET:

– Vi er den etaten som har blitt mest påvirket av at det er så mange våpen på sivile hender, sier Elijah Mabior Makwach, kaptein i politistyrken i Rumbek.

LEDER:

– Sør-Sudan sitter fast i et kretsløp av nedrustning og opprustning, sier Geoffrey Lou Duke i South Sudan Action Network on Small Arms [SSANSA].

vite hvorfor innbyggerne bevæpner seg. Og det er ingen annen måte å finne ut dette på enn å snakke med dem. Derfor dukket ideen om en rekke dialogmøter om avvæpning av sivile opp.

I tillegg jobber SSANSA gjennom kampanjen *Farewell to Arms* med å endre folks holdninger ved å opplyse om farene ved besittelse og misbruk av håndvåpen og andre lette våpen.

FORUTSETNINGER FOR AVVÆPNING. Dialogmøtene viste at det var en klar enighet blant deltakerne at det virkelig er nødvendig å legge ned våpnene for å trygge lokalsamfunnets sikkerhet og oppnå fred. Imidlertid understreket de at det er flere ting som må sikres dersom avvæpningen skal bli vellykket og at folk ikke skal bevæpne seg på nytt.

– Det var særlig tre spørsmål som dukket opp i dialogmøtene som ble holdt i Kapoeta i Eastern Equatoria State, i Bor i Jonglei State og i Rumbek i Lakes State, sier Geoffrey Lou Duke. – Det første var kravet om forsikringer fra regjeringen om at den vil beskytte de sivile når de legger ned våpnene. Når sikkerhetstiltakene fra regjeringen er utilstrekkelige, føler folk at de er nødt til å bevæpne seg for å beskytte familien, eiendommen og lokalsamfunnet. Tidligere hadde regjeringen lovet å beskytte dem, men hadde ikke klart å leve opp til folks forventninger, noe som førte til mangel på tillit. I framtida må regjeringen ikke bare gi løfter, men bevise at den både kan og vil beskytte sine innbyggere etter at de har lagt ned våpnene.

Det andre spørsmålet var at regjeringen må garantere at i det øyeblikket et lokalsamfunn legger ned våpnene, vil det samme skje i nabosamfunnene. Det tredje var at våpen som blir innsamlet fra sivile blir ødelagt, slik at de ikke finner veien tilbake til lokalsamfunnene.

– Deltakerne understreket også at lokalbefolkningen aktivt må ta del i framtidige avvæpningsprosesser. Lokal forankring er en forutsetning for å lykkes.

NASJONAL STRATEGI. Abraham Kush i det sørsudanske byrået for samfunnssikkerhet og håndvåpenkontroll understreker også sivilsamfunnets rolle i nedrustningsarbeidet.

– Sivilsamfunnsorganisasjonene er tettere på lokalsamfunnene enn myndighetene er, og de kjenner de lokale forholdene. De kan

SIVILE MED VÅPEN: De fleste dødsfall blant unge i Sør-Sudan skyldes de hundretusenvis av håndvåpnene som florerer i landet. Folk stoler ikke på at myndighetene kan eller vil beskytte dem når det oppstår konflikt mellom enkeltpersoner eller mellom lokalsamfunn. Å få folk til å levere inn våpnene krever mye overtalelse. Foto: Torunn Aaslund

bidra til å drive opplysningsarbeid og bevisstgjøring om hvor farlige disse håndvåpnene er. Vi utvikler nå en nasjonal strategi for avvæpning av sivile. Dialogmøtene om nedrustning har ført til at regjeringen har fått høre direkte fra innbyggerne hva som må gjøres for å gjennomføre en vellykket avvæpning.

President Salva Kiir etterlyste avvæpning av sivile i sin tale på uavhengighetsdagen 9. juli, og flere politikere i Lakes State og Jonglei har fulgt opp. Den største utfordringen er ifølge Geoffrey Lou Duke at våpnene fortsetter å strømme tilbake til lokalsamfunnene etter at de er fjernet.

– Dette er i virkeligheten som å forsøke å tørke opp vanddammer fra gulvet i huset ditt mens vannet fortsetter å strømme fra en åpen vannkran, sier han.

FELLES INNSATS. I dialogmøtene mellom lokalsamfunnene, sivilsamfunnsorganisasjonene og myndighetene ble det hevdet at den fremste årsaken til at våpen havner hos sivile er korrupsjon i de militære styrkene, og at det derfor er nødvendig å styrke sikkerheten rundt våpen som eies av staten. Framover er det viktig å både beslaglegge våpen og adressere årsakene til at etterspørselen er så stor. Dette krever innsats fra både regjeringen og sivilsamfunnet.

– SSANSA ønsker å mobilisere sivilsamfunnet i hele Sør-Sudan gjennom ulike tiltak som forskning, bevisstgjøring, tilrettelegging av dialogmøter mellom sivilbefolkningen og myndighetene for å løse samfunnskonflikter og gi ungdommen et alternativt levebrød, sier Geoffrey Lou Duke. – Vi planlegger å lære opp observatører som vil overvåke og dokumentere avvæpningsprosessen. Hvis regje-

ringen prioriterer arbeidet med fredelig avvæpning av sivile, vil sivilsamfunnet støtte denne innsatsen.

Amour Tabitha Kuol, leder av ungdomsbevegelsen i Jonglei, er enig i denne vurderingen.

– Først må myndighetene sørge for at det er fred og at folk er trygge for vold. Myndighetene må også bidra i situasjoner der det oppstår konflikter mellom ulike lokalsamfunn og sikre fred mellom dem. For å så få til frivillig avvæpning av befolkningen, må de få god informasjon om hvorfor det er nødvendig at de leverer inn sine våpen og de må få kunnskap om skadene som våpnene forårsaker. Når konflikter oppstår mellom folk og lokalsamfunn, er farene for at det blir veldig voldelig mye større når de har våpen tilgjengelig, sier hun.

Bøndene på Vestbredden

Bøndene i landsbyen Bardala har siden 1967 vært utsatt for utvisning og konfiskering av land- og vannressurser. Takket være den juridiske støtten fra Union of Agricultural Work Committee, har de 160 familiene nå oppnådd et vedtak i Israels høyesterett som gjør det mulig for dem å få tilgang til landområdene sine og fortsette med matproduksjon.

SALAM SALAMEH [tekst]

BILAL MOGHRABI [foto]

Det bor rundt 2500 mennesker i Bardala, og landområdet er på ca. 20 000 dekar. Fordi landsbyen ligger nær bosetningsområdet Beit She'an og sikkerhetssonen til separasjonsmuren, trues innbyggerne stadig vekk av inndragning av jorda si. 20 prosent av jordbruksområdene er allerede konfiskert av israelske myndigheter på grunn av utvidelse av bosetningen, utbygging av veier til bosetningen samt veier som sikrer rutene til Israels okkupasjonshær.

Bardala er en av landsbyene med mest fruktbar jord i Palestina, og blir ofte kalt «kurven med Palestinas grønnsaker». Området har gode sesongavlinger, i tillegg til stor husdyrproduksjon. Mange familier jobber med oppdrett av geiter og andre dyr, og er kjent for å være gode på landbruksarbeid. Ikke minst har de stor tro på matsuverenitet og produksjon av egen mat.

Med støtte fra Union Agricultural Works Committee (UAWC) har landbruksfamiliene organisert seg og etablert en komité som består av to kvinner og fem menn, som er i tett kontakt med fagforeningen og den juridiske avdelingen for å beskytte bøndene og landområdene deres.

OPPRETTELSE AV VANNKOMITÉ. Tradisjonelt var det sjeikene i landsbyen som representerte familiens landbrukssamfunn, og som vannet avlingene sine fra brønnene de grav-

de selv. Etter at Israel i 1967 okkuperte Vestbredden, tvang de sjeikene til å fylle igjen brønnene, i bytte mot vannmyndighetenes løfte om å pumpe opp store mengder av vann til landsbyen. Men vannkvotene som Bardala-bøndene fikk, ble etter hvert gradvis redusert til noe som ikke var tilstrekkelig for befolkningens behov for vann.

Når krybben er tom, bites hestene, sies det. Det var også tilfelle i Bardala. Det oppsto konflikt mellom 15 bønder, og for å løse dette ble det etablert en vannkomité. Komiteens oppgaver var å følge opp vannfordelingen og sette opp et ukentlig program for hver bonde, basert på avling og landbruksareal, kan komiteens leder, Ibrahim Sawafta, fortelle.

– For fire år siden forårsaket den begrensede vannmengden en del problemer. Fordeling av vannmengden skapte konflikt mellom bøndene fordi vannkvoten ikke var tilstrekkelig for dyrking av jordarealet, og vi trengte derfor å organisere oss på en bedre måte. Jeg ble utpekt til å være ansvarlig for prosessen med vannfordelingen.

FORDELING AV VANNKVOTER. Ibrahim Sawafta vokste opp i en bondefamilie i Bardala. Fordi det ikke fantes videregående skole i landsbyen, reiste han ut for å fullføre videregående og deretter studere. Men på grunn av den vanskelige økonomiske situasjonen, måtte han returnere til Bardala. Han giftet seg og jobbet på familiens jord.

– Hvordan organiserer dere vanntilførselen til de forskjellige jordbruksarealene?

vant i høyesterett

KURVEN MED PALESTINAS GRØNNSKAKER:

Ibrahim Sawafta (54) foran sin squashåker.

Sawafta er en av 160 bønder som vant fram i det israelsk rettssystemet. Seieren ga dem tilgang til jorda igjen og har ført til at flere bønder slår seg ned i området.

VANNING: Hovedvannledningen distribuerer vannet ut på åkrene i Al Qaaoun, et av de mest fruktbare områdene på Vestbredden.

– Størrelsen på jordbruksarealet og type avling varierer fra bonde til bonde. Derfor har vi et møte i landsbyen ved begynnelsen av hver sesong, med alle bøndene som skal sette i gang med dyrking. For eksempel: Bonden Abu Mohamed har 30 dekar, og ønsker å dyrke squash, og bonden Abu Mahmoud har 20 dekar og ønsker å dyrke mais. På møtet eller etter et besøk til jordarealet, fastsettes vannkvoten hver bonde trenger. Noen ganger reduserer okkupasjonsmakten vannkvoten eller stopper hele vanntilførselen midt i sesongen for å skade bøndenes arbeid. Da

må vi endre vannkvoten til hver bonde og prioritere dem som er mest utsatt.

Trakasseringen som bøndene i landsbyen Bardala er utsatt for foregår først og fremst gjennom de militære øvelsene som skjer hvert år midt i avlingen. Okkupasjonsstyrkene definerer landsbyen som et militært område, og derfor kan de stenge av hele området uten forvarsel. På den måten ødelegger de jordbruks sesongen.

KAMPEN OM VANNET. Det er et enormt arbeid som gjøres for å løse mangelen på vann, og

for å hindre at bøndene i Bardala-landsbyen blir bortvist fra landområdene sine for alltid. UAWC støttet folket i å etablere vannrør som skulle vanne 2500 dekar med jordområder. I 2017 ga den israelske okkupasjons hæren ordre om å stoppe arbeidet og utbyggingen av dette prosjektet.

I samarbeid med Jerusalems senter for juridisk assistanse fulgte UAWC opp situasjonen for å få saken behandlet i rettssystemet. Resultatet ble at bøndene klarte å fryse vedtaket utstedt 11. januar 2017 om å stoppe arbeidet. I tillegg ble boten som var

VANNLEDNING: Ibrahim Sawafta åpner vannledningen på jorda si i Jordandalen på Vestbredden. Han leder vannkomitten i Bardala. Støttet av Norsk Folkehjelp har UAWC etablert vannings-system og rehabilitert land for 160 familier i Bardala.

pålagt bøndene slettet.

På den måten fikk bøndene endelig godkjenning av lisens til installasjon av vannledningen.

I 2018 ble avgjørelsen om å stoppe arbeidet annullert, og bøndene kunne installere vannledningene og igjen dyrke landbruksområdene sine.

EN HISTORISK SEIER. Ifølge Ibrahim Sawafta er alle i Bardala klar over hva konflikten med okkupasjonsmakten bunner i, nemlig å utvise alle bønder fra jordbruksområdene

deres, og det med makt.

– På grunn av denne politikken har de palestinske bøndene følt seg presset og ikke vært i stand til å jobbe med landbruk. De har blitt tvunget til å ta andre jobber for å kunne ha en inntekt å leve av. Dette har de israelske myndighetene utnyttet grovt gjennom en lovparagraf som gjelder for eiendom som eieren har forlatt. Med hjemmel i den loven har et større areal av land blitt inndratt for å bygge nye bosetninger på nye okkuperte områder.

– Hva betyr seieren i høyesterett for deg og de andre innbyggerne i landsbyen?

– Denne seieren er for oss historisk, det er en seier over okkupasjonsmakta. Siden 1967 har landbruksdriften her blitt motarbeidet. Derfor har det vært veldig viktig å sette grenser og følge opp saken gjennom det juridiske systemet. For befolkningen i landsbyen Bardala er dette en historisk dom, både for dem som jobber innenfor jordbruk og for resten av befolkningen.

Gjennom dette prosjektet ble bøndenes tillit til å gjenoppta dyrking av de forlatte områdene og øke landbruksaktiviteten i Bardala styrket. Landbruksaktiviteten økte i begynnelsen av 2019 fra 100 til 160 bondefamilier.

GODT JURIDISK HÅNDVERK. Fra slutten av 2019 har det vært jobbet intensivt og strukturert juridisk for at israelske myndigheter ikke nok en gang skal kunne sette en stopper for den videre prosessen og kontrollere landområdene i Bardala-landsbyen.

– Det er viktig å presisere at bøndenes kamp for sine rettigheter i Bardala også representerer retten til landsbyens eksistens, akkurat som de andre landsbyene i Palestina som er utsatt for utvidelse av israelske bosetninger. Vi står sammen, fast bestemt på å jobbe imot enhver urettferdig beslutning, og krever våre rettigheter i samarbeid med samfunnsorganisasjoner og institusjoner, sier Ibrahim Sawafta. – Ved å kunne legge fram saken på lovlig vis, vant vi.

Det er også slik vi ønsker å fremme andre saker for å beskytte palestinske landområder mot å bli inndratt av okkupasjonshæren, som er Israels ambisjoner.

Gjennom støtten fra Norsk Folkehjelp i Palestina har det blitt inngått en samarbeidsavtale mellom bøndene i Bardala og UAWC, med økonomisk støtte til måling av landområder og juridisk assistanse, inkludert advokatutgifter. Beløpet på 200 000 kroner dekker også kostnadene for installasjon av vannledningen.

I august 2020, ti år etter at konvensjonen om klaseammunisjon trådte i kraft, kunne Montenegro erklære seg fri for disse dødelige våpnene.

GURO THOBURU [tekst]
FOTO: KRISTIAN SKEIE

Klaseammunisjon har tatt mange liv siden den først ble tatt i bruk under Andre verdenskrig. I 2006 ble Norsk Folkehjelp involvert i arbeidet med å forby dette våpenet, et arbeid som nå også har resultert i at Montenegro kan erklære seg fritt for klaseammunisjon.

Under kosovokrigen våren 1999 gikk Nato inn med flyangrep rettet mot mål i Serbia og Montenegro [daværende Rest-Jugoslavia] som et svar på Serbias krigføring i Kosovo. Angrepet varte i 78 dager.

Rester av ammunisjon har siden ligget i jorda sør i Serbia og i det som ble et selvstendig Montenegro i 2006 og forårsaket flere tragiske ulykker, spesielt i Serbia.

– Dette hindrer tilgangen til store områder, og skaper frykt i befolkningen, sier Kristina Đurić. Hun har jobbet for Norsk Folkehjelp i Montenegro siden mai 2019.

– Livsgrunnlaget, næringslivet, utviklingen av landet – alt står på spill når det ligger ude-tonerte bomber rundt omkring. At bombene nå er fjernet i Montenegro spiller også en stor rolle for turistnæringen. Vi har ryddet blant annet olivenmarker, områdene rundt store vingårder, og i fjellene. Det er selvfølgelig sikkerhet, liv og lemmer som er viktigst, men ryddingen er også viktig for utviklingen av landet som helhet, sier hun.

ULIKE STANDARDER FOR RYDDING. Emil Jeremic var regional landdirektør og ansvarlig for alle Norsk Folkehjelps prosjekter på Balkan fra 2006 til 2014, og før det rådgiver for mineprogrammet på Balkan. Han hadde en sentral rolle i arbeidet med kartlegging og rydding av miner og eksplosiver.

– Like etter krigen foregikk det noe rydding i regi av den jugoslaviske hæren, men det ble

Mot en verden

SISTE JOBBEN!: Klasevåpenrydderne fra Norsk Folkehjelp rydder det siste området ved flyplassen i Podgorica, Montenegro før landet kunne erklære seg klasevåpenfrie.

fri for klasebomber

NÅR MÅLET: Nøyaktig 10 år etter at forbudet mot klasevåpen trådte i kraft kunne Montenegro erklære seg frie for klasevåpen. Norsk Folkehjelp inngikk en avtale med Montenegro i 2018 og har ryddet 1 850 900 km² med land.

ikke gjort en kartlegging av omfanget og betydningen for lokalsamfunnet. Det var begrenset rydding før vi hjalp myndighetene med å få i gang prosessen, sier han, og legger til at rydding utført av militære styrker under konflikt skiller seg veldig fra rydding etter internasjonale humanitære standarder.

– Militære styrkers hovedmål er å opprettholde stridsevnen. De er vant til å ta risiko,

og ryddingen skjer først og fremst for å beskytte egne styrker. Sivildet befolkningen blir sjelden prioritert før humanitære aktører kommer på banen.

LANG POLITISK OG HUMANITÆR PROSESS.

De første arbeidene med å dokumentere virkningen av klaseammunisjon ble gjort i Serbia i 2006 og 2007.

– Det var et behov for å dokumentere effektene bruk av klasevåpen har på sivilbefolkningen, sier Jeremic.

Et møysommelig arbeid med å samle informasjon om hvor de fortsatt farlige bombene befant seg, ble satt i gang. En av utfordringene var å få tilgang til bombedata fra Nato.

– For å kartlegge områdene som var berørt

trengte vi informasjon om type og mengde, og hvilken type som ble sluppet hvor. Vi samarbeidet med den norske ambassaden i Beograd og Norges Nato-misjon i Brussel. Det var mye takket være innsatsen fra det norske diplomatiet fikk vi tak disse sensitive dataene. Det var en veldig viktig første del av prosessen, sier han.

Dataene ble så sammenlignet med andre kilder, og var utgangspunktet for kartleggingen som foregikk ved feltarbeid. I Montenegro var det tre kommuner som var hardest rammet.

– I disse tre kommunene hadde flere blitt drept, og mange bønder fikk jordbruksarealene sine fylt av klaseammunisjon. Flere av de drepte var barn, sier Jeremic, og forteller at det tok Norsk Folkehjelp tre år å rydde disse områdene.

– Men på den tida fantes det ingen anerkjent internasjonal standard for kartlegging av geografiske områder som var berørt av klaseammunisjon. Det var viktig å få på plass prosedyrer for å kunne fastslå i hvilken grad ulike lokalsamfunn var påvirket, og for å lage prioriteringer for ryddingen.

LIVET PÅ VENT. Akkurat som landminer, forblir våpen som slippes fra luften men ikke detonerer en fare for sivilbefolkningen, ofte i lang tid etter at selve krigen er over. Folk må leve med skader på seg selv og sine eieendeler, og ikke minst frykten for å miste livet.

I Sørøst-Asia på 60- og 70-tallet slapp USA enorme mengder klasebomber, spesielt over Laos. Bombene var standard i krig og konflikt fram til godt inn på 90-tallet. Ammunisjonen består av en beholder som åpner seg i lufta og frigjør mengder med underammunisjonen. Området som forurenses kan være på størrelse med flere fotballbaner.

Klasebomber rammer blindt og vilkårlig, og 30 prosent av ammunisjonen detonerer aldri før den når bakken. Dokumentasjonen av dette førte til at det sivilsamfunnet mobiliserte og fikk flere stater til å slutte seg til Cluster Munition Coalition [CMC], en global kampanje som består av mer enn 400 frivillige organisasjoner fra rundt 100 land. Koalisjonen jobbet på sent 2000-tall for å utrydde klaseammunisjon og sette en stopper for lidelsen forårsaket av disse våpnene.

Klaseammunisjon ble til slutt forbudt å bruke, lagre, produsere og frakte etter at konvensjonen om klaseammunisjon [CCM]

KLASEBOMBER: Disse eksplosivene har ligget i jorda siden Nato bombet Serbia i 1999 og har i årene som har gått forårsaket mange tragiske ulykker.

ble vedtatt i Oslo i desember 2008 og trådte i kraft 1. august 2010. Konvensjonen gir frist på ti år til å rydde restene etter bombene.

VIKTIG SAMARBEID. I Montenegro ble det inngått samarbeid mellom Norsk Folkehjelp og Utenriksdepartementet i oktober 2018. Målet var å få ryddet hele landet innen fristen. Totalt er 1 850 900 kvadratkilometer som tidligere var forurenset med bomber, nå ryddet.

Samarbeidet med Innenriksdepartementet i Montenegro har vært tett, forteller Kristina Đurić.

– Det er Innenriksdepartementet som har ansvaret for å frigi land som er forurenset av udetonerte klasebomber. Norsk Folkehjelp er den eneste humanitære organisasjonen som har jobbet med dette i Montenegro, og sammen har vi kartlagt forurensningen.

Hun skryter av myndighetene i landet fordi de har tatt eierskap til prosessen.

– Montenegro har jobbet helt i tråd med konvensjonen og tidsfristen. De har ikke bedt om forlengelsesfrist, og vi i Norsk Folkehjelp er veldig stolt av å få være en del av dette.

Đurić peker også på samarbeidet mellom myndighetene i Norge og Montenegro, som

i kraft av koalisjonen for å fjerne alle klasebomber, har støttet operasjonen til Norsk Folkehjelp.

– Denne typen samarbeid er viktig for å pushe land til å signere konvensjonen og forplikte seg til å rydde. Norsk Folkehjelp har et fortrinn fordi vi har jobbet bredt med innsamling av informasjon, rydding og politisk påvirkning. Det er når vi får lenket disse innsatsområdene sammen på en god måte at vi kan ha stor påvirkning på prosesser, som Oslo-prosessen.

Det trenger ikke å ta flere år før problemet er løst, mener hun.

– Det finansielle er selvfølgelig en hodepine for mange land, spesielt med hensyn til undersøkelser og den faktiske ryddingen, men det er mulig å få til allikevel.

Kristina Đurić peker imidlertid på hvor viktig det er å få til en verdensomfattende tilslutning til konvensjonen.

– Vi vil at det skal være mulig for alle å følge Montenegros eksempel, og at alle som er med i Nato skal signere konvensjonen og faktisk følge opp, for det er sånn vi får verden som er helt fri for klasebomber.

**Etter et langt liv
er det mye du
etterlater deg.**

**Solidaritet
kan være
noe av det.**

Gjennom en testamentarisk gave til Norsk Folkehjelp kan du bidra til at solidariteten lever videre etter at du selv har gått bort. Vil du vite mer om hvordan du kan tilgodese Norsk Folkehjelp se www.folkehjelp.no eller ring **22 03 77 00**.

Norsk Folkehjelp

Et godt arbeidsmiljø
og topp sikkerhet
– to sider av samme sak

Norsk Lokomotivmannsforbund

Arbeiderbevegelsens
Arbeidsgiverforening

Sørmarka
KONFERANSEHOTELL

Skolenes landsforbund
Skuvllaid riikkalihttu | Skoleforbundet i LO

Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund

LO Media

Norsk
Jernbaneforbund

Fred. Olsen & Co.

ANNONSER

Norsk Folkehjelp takker for støtten fra lokale klubber og foreninger

Fellesforbundet
Avd. 57 Nord Rogaland

Fellesforbundet
Avd. 5

Avd. 3
Møre og Romsdal

Fellesforbundet
Avd. 23 Raufoss Jern og Metallarb. Forening

Fellesforbundet
Marinestasjonen

Fellesforbundet
Avd. 19 Sogn & Fjordane Fagforening

Fellesforbundet
Avd. 25 Stavanger

Norsk
Tjenestemannslag
Norsk Medisinaldepot

Fellesforbundet
Avd. 26 Østfold Fagforening

Fellesforbundet
Oslo Grafiske Fagforening

Norsk
Tjenestemannslag
Mattilsynet

Fellesforbundet
Avd. 53 Nordre Nordland og Sør-Troms

Fellesforbundet
Avd. 108 Innherred Fagforening

Fellesforbundet
Avd. 43 Øvre Buskerud Fagforening

Avd. 91 Bodø

Fellesforbundet
Avd. 650

FAGFORBUNDET
Frogn

Avd. 15 Innlandet

Fellesforbundet
Avd. 185 Flyarbeidernes Forening

Avd. 21 Fredrikstad

Fellesforbundet
Avd. 29 Søre Sunnmøre

Avd. 40 Kristiansund

Fellesforbundet
Avd. 747 Unionen Fagforening

Fellesforbundet
Avd. 75 Halden Fagforening

ELog IT
Hordaland/Sogn og Fjordane
Elektroarbeidernes Fagforening

Norsk Folkehjelp takker sine hovedsamarbeidspartnere

– fellesskap i hverdagen

OM NORSK FOLKEHJELP

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, humanitær mine-rydding, sanitet og redningstjeneste, integrering og asyl. Norsk Folkehjelp har mer enn 14 000 medlemmer i Norge og 2500 ansatte i over 35 land.

OM APPELL

Appell er et fagblad for Norsk Folkehjelps medlemmer, ansatte, samarbeidspartnere og støttespillere. Formålet med Appell er å formidle Norsk Folkehjelps synspunkter og bidra til intern og ekstern debatt omkring de standpunkt organisasjonen tar. Appell skal ha en fri og kritisk dekning av Norsk Folkehjelps aktiviteter nasjonalt og internasjonalt og etterstrebe å gi et realistisk bilde av resultatene av Norsk Folkehjelps arbeid og ressursinnsats.

HER FINNER DU OSS:

Norsk Folkehjelps regionkontorer nåes på tlf.: 22 03 77 00

REGION NORD

Postboks 6166,
9291 TROMSØ
regionskontoret.nord@npaid.org

REGION MIDT-NORGE

Olav Tryggvasonsgate 5,
7011 Trondheim
regionskontoret.midt@npaid.org

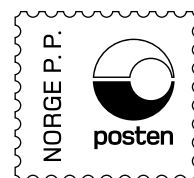
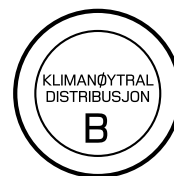
REGION VEST

Lars Hillesgt. 19, 3. etg, 5008 BERGEN
regionskontoret.vest@npaid.org

REGION ØST OG KURSKONTORET

Besøksadresse: Folkets Hus, Hunndalen
Postadresse: Pb 611, 2809 GJØVIK
regionskontoret.ost@npaid.org
kurs@npaid.org

Returadresse:
Norsk Folkehjelp
Postboks 8844, Youngstorget
0028 OSLO

Nødhjelp
til flyktninger

En symbolsk julegave som redder liv

Koronapandemien har påvirket oss alle. De mest sårbare menneskene verden over, rammes ekstra hardt. I flere av flyktningleirene i Syria og Libanon er sult en større trussel enn koronaviruset.

Matvaremangelen er akutt, og den er livstruende. Norsk Folkehjelp gir matsikkerhet til de mest sårbare i Syria og Libanon.

Gaven bidrar til å støtte Norsk Folkehjelps arbeid verden over.

Scann QR-koden med kamera på mobilen din og kom rett til nettsiden vår eller gå inn på www.symbolskegaver.no

Norsk Folkehjelp